

La universitat en la conformació del caràcter dels futurs mestres: necessitats i reptes

Ana Portela Fontán (Universitat de Barcelona)

Francisco Esteban (ed.) *La formación del carácter de los maestros*. Barcelona, Universitat de Barcelona Edicions, Pedagogies UB, 2016, 129 p.

En els últims anys s'ha tractat de donar resposta a qüestions relatives a com ha de ser un «bon mestre»; quin hauria de ser el paper de la universitat actual, respecte a la formació del professorat, o quins aspectes o dimensions cal introduir en aquesta formació inicial.

La formación del carácter de los maestros, de la col·lecció Pedagogies UB de la Universitat de Barcelona reivindica la importància de la formació del caràcter com un dels objectius centrals de la formació inicial del professorat, amb la finalitat de millorar la qualitat de l'educació obligatòria, en tant que aquesta disposició personal del professorat influirà educativament i personal en l'alumnat, tal i com manifesta Francisco Esteban, autor i editor del llibre, a la introducció del llibre.

Es tracta d'una obra col·lectiva, que presenta vuit reflexions teòriques en torn al paper fonamental del caràcter del mestre, aportant evidències científiques sobre la validesa i necessitat d'incloure aquest aspecte en els objectius educatius en el marc de l'Espai Europeu d'Educació Superior (EEES). El llibre és resultat d'un projecte finançat pel Programa ARMIF 2014 dedicat a aquest mateix tema i del qual Francisco Esteban n'és Investigador Principal.

Begoña Román, professora de la Facultat de Filosofia de la UB, especialitzada

en l'àmbit de la ètica aplicada; Pádraig Hogan, professor de la Maynooth University School of Education; Ruth Heilbronn, professora del University College of London; Eduardo Martínez, docent d'UNIBA i crític de cinema; Maria Rosa Buxarrais, Isabel Vilafranca, Carlota Bujons, Isabel Carrillo, Marta Burguet, Montserrat Puigbarraca i Amèlia Tey del Departament de Teoria i Història de l'Educació (UB); Josep Gustems, professor del Departament de Didàctica de les Ciències Socials, l'Educació Musical, l'Educació Física i l'Educació Visual i Plàstica (UB); Ana Teixidó, Teodor Mellén, Francisco Esteban de la Universitat de Barcelona juntament amb Xavier Laudo, de la Universitat de València, són els autors d'aquesta publicació. Tots ells amb experiència directa en la formació inicial del professorat, cosa que fa d'aquest treball un important instrument per a la reflexió del docent, tant universitari com escolar.

Conceptualment, podem estructurar la publicació en tres blocs. D'un banda, aquells capítols que es centren principalment a definir els aspectes de la professió docent, que es correspondria amb els dos primers capítols; un segon bloc que s'ocupa d'analitzar el paper de la universitat en la formació del caràcter i les dificultats que trobem per dur-ho a terme i, finalment, dos capítols que aposten per

posar en valor a la cultura com a instrument per a l'educació emancipadora.

La primera part aprofundeix sobre la importància del caràcter en la professió docent i la seva necessitat de formació. Així, Begoña Román a *Formación del carácter: dar lo que uno tiene*, explica que «el carácter es lo que da crédito al docente», entenent per caràcter «la manera de ser fruto de una tarea personal y social por el cual uno va modelando las características por la que quiere ser identificado» posant de manifest la necessitat de formació tant inicial com contínua, al senyalar que llur conformació és «un proyecto ético que dura toda la vida, de forma consecuente y coherente con la condición humana de ser en el tiempo y en las circunstancias».

Aquest caràcter és necessari per a fer front de manera resolutiva a les diferents relacions que proposa Pádraig Hogan a *Learning to be-as a teacher* amb que s'enfronta un docent: amb l'alumnat, amb les matèries, amb els companys, amb les famílies i amb un mateix.

El segon bloc es centra en analitzar el paper que ha d'exercir la universitat respecte a la preparació dels futurs professionals de l'educació, així com els reptes als que ha d'enfrontar-se. Així, Maria Rosa Buxarrais, Isabel Vilafranca i Carlota Bujons, expliciten la necessitat d'un canvi en l'enfocament de la formació inicial de mestres que contempli continguts pràctics així com aspectes morals i ètics que ajudin a la bona formació del caràcter, al presentar la valoració que els estudiants d'educació fan de l'adequació dels continguts impartits durant el grau i el que consideren que necessitaran pel seu futur exercici professional.

En la mateixa línia, Ruth Heilbronn, assenyalava que la teoria es necessària, però

no suficient, per la qual cosa proposa recuperar la pràctica del *mentoring* a la formació inicial.

Per altra banda, també ens trobem amb certa falta de consciència, per part dels futurs mestres, de l'educador com agent del canvi, tal i com indiquen Isabel Carrillo, Marta Burguet i Montserrat Puigbarraca.

Por últim, Amelia Tey i Josep Gustems recuperen la incoherència en els criteris d'acreditació del professorat universitari en l'àrea d'Educació en general, aspecte de gran rellevància, doncs el docent universitari, ho vulgui o no, serà un dels referents dels futurs mestres; ha d'actuar com un model i tenir unes habilitats comunicatives i pedagògiques ben desenvolupades.

Pel tercer bloc hem considerat els capítols que proposen l'alfabetització cultural en la formació del professorat. Estudis culturals, artístics i filosòfics que van ser relegats a un segon pla a l'àmbit de l'educació en el context del mercantilisme, per no ser impulsors econòmics com els estudis científics i tècnics. Eduardo Martínez proposa una formació cultural entesa com l'apropiació dels continguts culturals de manera autònoma, en lloc d'acumulació de coneixement, per a una emancipació del pensament que ajudi el futur professorat a una presa de consciència sobre el significat de la nostra contemporaneïtat.

Per la seva part, i evitant de nou l'utilitarisme al que sembla estar abocada bona part del sistema educatiu, Ana Teixidó, Teodor Mellen, Francisco Esteban i Xavier Laudo, fan una proposta concreta per a la formació cultural a través d'instàncies culturals, (enteses com «las producciones de la cultura, sean de la época que sean, que representan y ha-

blan de algún valor que tiene que ver con la profesión educativa») que representen i tracten valors tals com la dignitat, alteritat, identitat, aprenentatge, imaginació, veracitat, justícia, responsabilitat, memòria o la jovialitat. Tots ells relacionats amb la professió educativa.

En conclusió, estem davant d'una obra que ofereix al lector una visió panoràmica en allò referit a la formació del caràcter dels mestres, la seva necessitat i l'estat de la qüestió a l'àmbit universitari, aportant arguments necessaris per a la reflexió sobre la situació actual i la direcció que s'hauria de prendre. Sens dubte, aquest llibre, breu, de 129 pàgines, tot i estar centrat en la formació inicial de mestres d'educació primària i infantil, pot ser d'utilitat al docent de qualsevol nivell, així com a qualsevol persona interessada en l'àmbit educatiu.